

Entreprenörskapets Tao

I mitt barndomsland fanns det en grisuppfödare som hette Pettersson. Petterson var en företagsam person som så småningom kom till insikten att grisar nog inte var en framtidsbransch. Han hade en idé om att folkhemmet nog skulle behöva mera möbler då efterkrigstidens rekordgenerationer började växa upp i slutet av 1950-talet. Efter moget övervägande fattande han sitt beslut. Grisarna avvecklades och med ett lån från banken byggde han om grishuset till en mindre möbelfabrik. För att riktigt markera sitt inträde i en ny tid med nya förutsättningar bytte han också namn och titel. Petterson blev Falkstedt och titeln blev disponent. Framgångarna lät inte vänta på sig, affärsidén höll streck så disponent Falkstedt blev vad vi idag skulle beskriva som en framgångsrik entreprenör. I sin närmiljö blev dock aldrig disponent Falkstedt någon annan än "Pettersson på Svinhuset". I mitt barndomsland skulle man veta sin plats och den som hade ambitioner över sin egen hävdvunna klass var en suspekt figur som hotade tillvarons balans. En svinaherde kunde aldrig bli en disponent oavsett hur fina möbler han tillverkade.

Då jag som en ung man kom till Norrbottens inland, i de röda Malmfälten, stötte jag på en ny företagsam bekantskap. I Gällivare fanns vid denna tid en affärsman som hette Göran Gustafsson. Detta var en man med stora affärsambitioner. Med ursprung från en obetydlig glesbygdsby hade han byggt upp ett litet affärs- och fastighetsimperium med säte i Gällivare. Bland tillgångarna fanns också en skoaffär. I folkmun var det därför en självklarhet att ortens stora entreprenör kom att heta "Sko Göran". Att under 60- och 70 talet vara affärsman i Norrbotten i allmänhet och i Malmfälten i synnerhet var ingen sinekur. Motståndet mot entreprenörerna var legio, ett motstånd som var sprunget ur lika delar folkavund och ideologisk övertygelse. Efter att ha upplevt kommunal motarbetning och allmän oförståelse beslutade sig Göran Gustafsson att flytta sin verksamhet från Gällivare till Stockholmsområdet. Där fick entreprenörskapet ett annat livsrum. Genom fortsatt skicklig affärsverksamhet byggde "Sko Göran" upp en förmögenhet av ansevärda mått. 1986 och 1989 beslutade Göran Gustafsson att dela med sig lite av sin förmögenhet. Han donerade då sammanlagt 406 miljoner kronor till främjande av vetenskaplig forskning! Med denna donation kom "Sko Göran" att bli Sveriges största privatmecenat. Det är inte lätt att låta bli att fundera över vad ett entreprenörskap av detta slaget skulle ha kunnat innebära för utvecklingen av den egna hembygden. Detta får vi aldrig veta, men nog är det säkert så att den vetenskapliga världen är mycket tacksam över den lokala inskränktheten. Säg sen inte att inskränkthet inte kan vara lönsam – åtminstone för någon annan.

Har då historier från 50- och 60-talet något att säga oss idag i det tjugonde århundradet? Inte är vi väl idag i Umeå så negativa till enskilda människors företagsamhet och relativa framgångar? Nej, förhållanden har faktiskt förbättrats. Det finns idag ingen kommun med självaktning som inte försöker göra vad de kan för att stödja företagandet och entreprenörskapet. Alla lärdomsäten med överlevnadsambitioner bygger samverkansorganisationer och utvecklar program för entreprenörsutveckling. Detta är naturligtvis bra. Ordet entreprenör har blivit likt ett mantra som upprepas överallt. Detta är naturligtvis också bra men det räcker inte att bara upprepa mantrat entreprenör för att entreprenörer skall uppstå lika lite som en tulipanaros materialiseras genom att upprepa detta ord.

Hur definierar man då en entreprenör? Det finns idag ett flertal försök att fånga begreppet. Många, även jag själv, är nog av den uppfattningen att i grunden är entreprenörskapet en egenskap som på det personliga planet karakteriseras av bl.a. stark drivkraft, ökad benägenhet till risktagning, tydlig fokusering, kreativt tänkande och inte minst en uttalad resultatintress. Dessa personliga förmågor skapar dock inte med automatik en entreprenör. Det krävs också att man befinner sig i ett sammanhang där man kan

förena sina egenskaper med kunskaper, med en stödjande och tolerant miljö, med förebilder och med moraliska, etiska och juridiska regelverk. Den engelska 1600-tals författaren John Donne skrev i en dikt: "No man is an island, entire of itself; every man is a piece of the continent, a part of the main". Så är det också för entreprenörerna, de måste finnas tillräckligt många för att man bl.a. skall kunna finna identifierbara förebilder, den ensamma entreprenören är en sårbar företeelse som lätt faller offer för allmänhetens glåpord eller samhällets oförstånd. Både disponent Falkstedt och Göran Gustafsson föll offer för detta. Genom att ge dem öknamn, inte kärleksfulla smeknamn, som Petterson på Svinhuset och Sko-Göran så försökte man dessutom att förminska och förlöjliga dem.

Det måste alltid finnas en tillräckligt stor kritisk massa för att skapa utveckling. Modern tillväxtforskning visar t.ex att de platser som har den bästa ekonomiska tillväxten i världen är platser där de kreativa människorna väljer att bo. Bor det tillräckligt många kreativa personer på en ort, dvs finns det en tillräckligt stor kritisk massa, så uppstår en kreativ klass. Denna klass blir sedan navet i ortens tillväxt. Eftersom kreativitet är en av entreprenörskapets fundament så gäller detta förhållande även för entreprenörskapets utveckling. Den trend vi nu ser i Umeå och i Sverige förefaller att stödja denna process men det är en skör process. I Umeå kommer det dock att ta några år innan vi nått en tillräckligt stor kritisk massa. Under denna tid måste vi alla arbeta tålmodigt för att hjälpa till att skapa de förutsättningar som krävs för denna utveckling. Ett sådant arbete börjar alltid hos en själv.

Ingenting är nytt under solen, redan på 500-talet före Kristus skrev den kinesiska vishetsmästaren Lao Tzus vad som skulle kunna vara entreprenörskapets budord nummer 1: "Livet är en möjlighet, inte en plikt." Tänk på det nästa gång då du slentrianmässigt talar nedsättande om någon som försökt fånga möjligheterna i tillvaron.